

Van Tim Keller verschenen

In alle redelijkheid – *Christelijk geloof voor welwillende sceptici*

De vrijgeveige God – *Recht naar het hart van het christelijk geloof*

Namaakgoden – *De lege beloften van geld, seks en macht en de enige werkelijke hoop*

Ruim baan voor gerechtigheid – *Rechtvaardig worden door Gods genade*

Kruistocht – *Het leven van koning Jezus*

Bevrijd van je zelf – *De weg naar echte christelijke blijdschap*

Het huwelijk – *Gods wijsheid over gevende liefde*

Goed werk – *Ons dagelijks werk en Gods plan voor de wereld*

Centrum-Kerk – *Het evangelie midden in je stad*

Galaten – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Aan Gods hand door pijn en lijden

Ontmoetingen met Jezus – *Onverwachte antwoorden op grote levensvragen*

Rechters – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Bidden – *Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*

Preken – *Geloof overbrengen in een sceptische tijd*

Romeinen 1-7 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Psalmendagboek – *Een jaar lang leven met de liederen van Jezus*

Romeinen 8-16 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Geroepen tot barmhartigheid

Tim Keller

DE VRIJGEVIGE
GOD

Recht naar het
hart van
het christelijk
geloof

wb Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

Eerste druk: maart 2009

Tweede druk: juli 2009

Derde druk: december 2009

Vierde druk: juni 2010

Vijfde druk: februari 2011

Zesde druk: januari 2012

Zevende druk: februari 2013

Achtste druk: maart 2014

Negende druk: november 2015

Tiende druk: mei 2017

© 2008 Tim Keller

Oorspronkelijke uitgever Dutton, Penguin Group (USA) Inc. New York, U.S.A.

Oorspronkelijke titel *The Prodigal God – Recovering the Heart of the Christian Faith*

© 2009 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172, 8800 AD Franeker
www.uitgeverijvanwijnen.nl

De Bijbelteksten zijn met toestemming van het Nederlands Bijbelgenootschap overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV).

Vertaling Arend Smilde

Omslagontwerp Garage/BNO

ISBN 978 90 5194 354 2

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd in welke vorm dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form whatsoever without previous written permission from the publisher.

Inhoud

Inleiding	7
De gelijkenis	11
1. Zij kwamen Jezus opzoeken	
<i>'Ze kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren.'</i>	13
Twee soorten mensen	13
Waarom de mensen Jezus wel maar de kerk niet zien zitten	16
2. De twee verloren zonen	
<i>'Iemand had twee zonen.'</i>	21
De verloren jongste zoon	21
Het plan van de jongste zoon	23
De verloren oudste zoon	26
3. Een nieuwe definitie van zonde	
<i>'Al jarenlang werk ik voor u.'</i>	29
Twee manieren van gelukkig worden	29
Twee verloren zonen	32
Een dieper verstaan van zonde	34
Beiden fout; beiden geliefd	39

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

4. Een nieuwe definitie van verlorenheid	
<i>'Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan.'</i>	43
Woede en superioriteit	43
Slaafsheid en leegheid	49
Wie moet dit weten?	55
5. De ware oudste zoon	
<i>'Mijn jongen, alles wat van mij is, is van jou.'</i>	61
Wat wij nodig hebben	61
Wie wij nodig hebben	65
6. Een nieuwe definitie van hoop	
<i>'Hij reisde af naar een ver land.'</i>	73
Ons verlangen naar huis	73
Hoe moeilijk terugkeer is	78
Het feest aan het slot van de geschiedenis	81
7. Het feestmaal van de vader	
<i>'Hij hoorde muziek en gedans.'</i>	85
Redding is een ervaring	86
Redding is stoffelijk	88
Redding is persoonlijk	91
Redding is gemeenschappelijk	98
<i>Babette's Feast</i>	100
Noten	107
Dankbetuiging	109
Over de auteur	110

Inleiding

De bedoeling van dit boek is de essentie van de christelijke boodschap in beeld te brengen, het evangelie. Het kan daarom dienen als inleiding tot het christelijk geloof voor mensen die niet met de leer bekend zijn, of die zich misschien een tijdlang ervan afzijdig hebben gehouden.

Het is echter niet alleen voor zoekers geschreven. Er zijn heel wat levenslang gelovige christenen die menen dat ze de grondlijnen van het christelijk geloof wel aardig begrijpen en geen beginnerscursus meer nodig hebben. En toch, één van de tekenen dat je het unieke, radicale karakter van het evangelie mogelijk niet begrijpt is de zekerheid dat je het wel begrijpt. Veteranen onder de kerkgangers blijken soms door een nieuw verstaan van de christelijke boodschap zozeer te zijn getroffen en veranderd, dat zij het gevoel hebben in wezen een 'her-bekering' te ondergaan. Dit is dan ook een boek voor zowel nieuwsgierige buitenstaanders als gezeten burgers van het geloof, voor 'jongste zonen' en voor 'oudste zonen', zoals Jezus hen noemt in de beroemde parabel, of gelijkenis, van de Verloren Zoon.

Dit bekende verhaal uit hoofdstuk 15 van het evangelie van Lucas neem ik onder de loep om zo bij het hart van het christelijk geloof te komen. De plot en de personages zijn heel simpel. Een vader heeft twee zonen. De jongste vraagt zijn deel van de erfenis, krijgt het, en vertrekt meteen naar een ver land waar hij alles verkwanselt aan zinnelijk en voos genot. Berouwwol keert

hij naar huis terug, waar hij tot zijn verrassing met open armen ontvangen wordt door zijn vader. De oudste broer vindt dit zeer vreemd en verwerpelijk. Het verhaal eindigt met een oproep van de vader aan zijn eerstgeboren zoon om zich bij deze ontvangst en vergeving voor de jongste aan te sluiten.

Oppervlakkig gezien is het geen bijzonder boeiende vertelling. Ik meen echter dat je het onderwijs van Jezus kunt vergelijken met een grote vijver waarin dan deze beroemde gelijkenis van de Verloren Zoon een van de helderste plekken is. Hier kunnen we helemaal tot de bodem zien. Er zijn in de afgelopen jaren veel voortreffelijke studies over dit Bijbelgedeelte verschenen, maar het fundament voor mijn uitleg ervan was een preek die ik meer dan dertig jaar geleden voor het eerst hoorde van Dr. Edmund P. Clowney. Die preek veranderde mijn kijk op het christendom.¹ Ik kreeg het gevoel dat ik de diepste kern van het christelijk geloof ontdekt had. Door de jaren heen heb ik de gelijkenis vaak weer gebruikt bij advies en onderwijs. Ik heb van dit Bijbelgedeelte meer bemoediging, verlichting en hulp zien uitgaan, als ik de ware betekenis ervan uitlegde, dan van enige andere tekst.²

*Hier kunnen we helemaal
tot de bodem zien.*

Deze preek (en een paar andere) heb ik eens gehouden in een ver land, met simultaanvertaling. Enige tijd later liet de tolk me weten dat hij tijdens het

vertalen de gewaarwording kreeg dat de gelijkenis als een pijl op zijn hart gericht was. Na een periode van worsteling en reflectie kwam hij hierdoor tot geloof in Christus. Zo hebben veel meer mensen me verteld dat dit verhaal van Jezus, toen ze het een-

INLEIDING

maal begrepen, de redding van hun geloof, van hun huwelijk, soms letterlijk van hun leven geweest was.

In de eerste vijf hoofdstukken zal ik de primaire betekenis van de gelijkenis uit de doeken doen. In hoofdstuk 6 laat ik zien hoe het verhaal ons helpt de Bijbel als geheel te verstaan, en in hoofdstuk 7 hoe de Bijbelse leer doorwerkt in de manier waarop we in de wereld staan.

De gangbare naam van de gelijkenis – de Verloren Zoon – zal ik niet gebruiken. Het is onjuist om één van beide zonen als enige aandachtspunt van het verhaal te nemen. Jezus noemt het zelf ook niet ‘de gelijkenis van *de* Verloren Zoon’, maar begint het verhaal met: ‘Iemand had *twee* zonen’. Het verhaal gaat evenzeer over de oudste zoon als over de jongste, en evenzeer over de vader als over de zonen. En wat Jezus over de oudste zoon zegt is een van de belangrijkste dingen die de Bijbel ons te zeggen heeft. Een betere naam voor de gelijkenis zou zijn: de Twee Verloren Zonen.

De Engelse titel spreekt niet van een ‘verloren’ zoon, maar van een *Prodigal Son* en *prodigal* betekent, volgens het woordenboek van Merriam-Webster: ‘roekeloos verkwistend’. Het betekent dat je geld uitgeeft tot er niets meer over is. Dit woord slaat dan ook even goed op de vader in het verhaal als op zijn jongste zoon. Dat de vader zijn zoon met open armen ontving was letterlijk roekeloos, want hij weigerde ‘rekening’ te houden met diens zonde tegen hem, of terugbetaling te eisen. Deze houding gaf aanstoot aan de oudste zoon en zeer waarschijnlijk ook aan de plaatselijke bevolking.

*Het verhaal gaat evenzeer
over de oudste zoon
als over de jongste.*

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

De vader in dit verhaal staat voor de hemelse Vader die Jezus zo goed kende. Paulus schrijft: 'Het is God die door Christus de wereld met zich heeft verzoend: hij heeft de wereld haar overtredingen niet aangerekend' (2 Korintiërs 5:19). Jezus laat ons God zien als Grote Vrijgevigige, die meer dan wat ook kwistig is naar ons, zijn kinderen. Gods roekeloze genade is onze grootste hoop, een ervaring van levensgrote verandering, en het onderwerp van dit boek.

De gelijkenis

Lucas 15:1-3 en 11-32

¹ Alle tollenaars en zondaars kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren. ² Maar zowel de Farizeeën als de schriftgeleerden zeiden morrend tegen elkaar: ‘Die man ontvangt zondaars en eet met hen.’ ³ Jezus vertelde hun toen deze gelijkenis: (...) ¹¹ ‘Iemand had twee zonen. ¹² De jongste van hen zei tegen zijn vader: “Vader, geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb.” De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. ¹³ Na enkele dagen verzilverde de jongste zoon zijn bezit en reisde af naar een ver land, waar hij een losbandig leven leidde en zijn vermogen verkwistte. ¹⁴ Toen hij alles had uitgegeven, werd dat land getroffen door een zware hongersnood, en begon hij gebrek te lijden. ¹⁵ Hij vroeg om werk bij een van de inwoners van dat land, die hem op het veld zijn varkens liet hoeden. ¹⁶ Hij had graag zijn maag willen vullen met de peulen die de varkens te eten kregen, maar niemand gaf ze hem. ¹⁷ Toen kwam hij tot zichzelf en dacht: De dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik kom hier om van de honger. ¹⁸ Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: “Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ¹⁹ ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners.” ²⁰ Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader.

Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg mede-

lijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kuste hem.²¹ “Vader,” zei zijn zoon tegen hem, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden.”²² Maar de vader zei tegen zijn knechten: “Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen.²³ Breng het gemeste kalf en slacht het. Laten we eten en feestvieren,²⁴ want deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden.” En ze begonnen feest te vieren.

²⁵ De oudste zoon was op het veld. Toen hij naar huis ging en al dichtbij was, hoorde hij muziek en gedans.²⁶ Hij riep een van de knechten bij zich en vroeg wat dat te betekenen had.²⁷ De knecht zei tegen hem: “Uw broer is thuisgekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht omdat hij hem gezond en wel heeft teruggekregen.”²⁸ Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan, maar zijn vader kwam naar buiten en trachtte hem te bedaren.²⁹ Hij zei tegen zijn vader: “Al jarenlang werk ik voor u en nooit ben ik u ongehoorzaam geweest als u mij iets opdroeg, en u hebt mij zelfs nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren.³⁰ Maar nu die zoon van u is thuisgekomen die uw vermogen heeft verkwanseld aan de hoeren, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht.”³¹ Zijn vader zei tegen hem: “Mijn jongen, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is van jou.³² Maar we konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn, want je broer was dood en is weer tot leven gekomen. Hij was verloren en is teruggevonden.”

Hoofdstuk 1

Zij kwamen Jezus opzoeken

‘Ze kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren.’

Twee soorten mensen

Uitleggers van deze gelijkenis zijn altijd vooral ingegaan op de lotgevallen en terugkeer van de jongste zoon, de ‘Verloren Zoon’. Men gaat zo echter voorbij aan de eigenlijke boodschap van dit verhaal, want er zijn twee zonen, die staan voor twee manieren om van God vervreemd te raken en twee manieren om toegang te zoeken tot het koninkrijk van de hemel.

De historische context waarin de auteur het onderwijs van Jezus plaatst is van cruciale betekenis. In de eerste twee verzen van het hoofdstuk noemt Lucas twee groepen mensen die naar Jezus waren komen luisteren. Ten eerste waren daar de ‘tolle-naars en zondaars’. Deze mensen corresponderen met de jongste zoon. Zij hielden zich noch aan de ethische voorschriften van de Bijbel, noch aan de rituele reinheidsregels zoals die werden nageleefd door gelovige joden. Zij deden aan ‘losbandig leven’. Zij hadden zoals de jongste broer hun ‘huis’ verlaten door de traditionele moraal van hun familie en van alle nette mensen vaarwel te zeggen. De tweede groep toehoorders bestond uit ‘de Farizeeën en de schriftgeleerden’, gerepresenteerd door de oudste zoon. Zij hielden zich aan de traditionele moraal waarmee ze waren grootgebracht. Zij lazen en zij volgden de

Schriften. Zij gingen trouw naar de kerk en baden onophoudelijk.

Heel trefzeker geeft Lucas aan hoe verschillend deze twee groepen reageerden op Jezus. Het Griekse werkwoord dat hier vertaald is met 'kwamen opzoeken' heeft de duratieve vorm, die aangeeft dat de beweging van jongere broers naar Jezus toe een vast patroon was bij zijn leraarschap. Ze kwamen steeds om hem heen staan. Dit tot verbazing en ergernis van hen die moraal en geloof hoog hielden. Lucas vat hun klacht samen: 'Die man ontvangt zondaars en eet met hen.' Met iemand aan tafel gaan was in het oude Nabije Oosten een teken van acceptatie. 'Hoe durft die Jezus zich met zulke zondaars in te laten?', zeiden ze. 'Bij *ons* in de kerk zie je die mensen nooit! Wat zouden ze zo aantrekkelijk vinden in wat Jezus zegt? Hij brengt ze vast niet de waarheid, zoals wij. Het kan niet anders of hij zegt alleen maar wat ze graag horen!'

Dus tot wie is het onderwijs van Jezus in de gelijkenis gericht? Tot de tweede groep, de schriftgeleerden en Farizeeën. Dat Jezus de gelijkenis begint te vertellen is een reactie op hun houding.

*'Bij ons in de kerk
zie je die mensen nooit!'*

De gelijkenis van de twee zonen geeft ruime aandacht aan de ziel van de oudste, en werkt toe naar een krachtige, aan hem gerichte oproep tot inkeer.

De aandacht die bij het kerkelijk of religieus onderwijs door de eeuwen heen aan deze tekst werd gegeven is vrijwel exclusief besteed aan de gulle ontvangst die de Vader zijn boetvaardige jongste zoon geeft. De eerste keer dat ik de gelijkenis hoorde, stelde ik me voor hoe Jezus'